

Vaizduotės vaidmuo Leibnizo *characteristica universalis* projekte

Gottfriedo Wilhelmo Leibnizo filosofinių raštų visumoje *characteristica universalis* pasirodo kaip ženklų sistemos projektas, kuris siekė užtikrinti žmogaus mąstymo pažangą, sustiprinti protą ir nuskaidrinti pažinimo problemas. Keisdama klaidinančius ženklus, charakteristika siūlo tinkamesnius ženklus, suteikiančius aiškią idėjų reprezentaciją ir palengvinančius supratimą. Dėl to savo ženklais charakteristika artikuliuoja ir iš anksto perteikia galimą tų idėjų pažinimą. Nors charakteristikos svarba pažinimui yra gerai žinoma, nėra aišku, kas ir kodėl leidžia pasiekti šį tikslą. Galima kelti prielaidą, kad šiam charakteristikos procesui, kurio metu yra suvokiama idėja ir sukuriamas ženklas, reikalingas tam tikras vaizduotės veikimas.

Nors Leibnizo raštų visumoje vaizduotė nebuvo sureikšminama, pastarieji šio klausimo tyrimai¹ rodo, kad Leibnizo filosofiniame diskurse vaizduotei suteikiama didelė svarba. Pagal Leibnizo apibrėžimą, ji buvo atsakinga už juslinių suvokimų sintezę ir sąvokų organizavimą². Visgi kiek žinoma, Leibnizas neakcentavo vaizduotės svarbos santykyje su racionalistinėmis savo filosofijos nuostatomis, suformuojančiomis šiuolaikinį *characteristica universalis* supratimą. Vienas būdų pabrėžti šią svarbą – tai svarstyti vaizduotės veikimą charakteristikos ženklų kontekste.

Tad pasitelkiant Leibnizo vaizduotės teoriją, šiame pranešime nagrinėjama kaip ženklai reprezentuoja idėjas ir koks yra anticipacinis charakteristikos ženklų sistemos pobūdis. Pranešime siekiama parodyti, kad charakteristikoje vaizduotė atliko svarbią ženklų kaip idėjų reprezentavimo, abstrahavimo ir kūrimo funkciją. Tai ne tik išryškina vaizduotės vaidmenį charakteristikoje, bet ir pabrėžia jos svarbą pažinimui.

¹ Žr.: Oliveri, L. (2021). *Imaginative Animals: Leibniz's Logic of Imagination*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag; Oliveri, L. (2024). Meditating and Inquiring with Imagination: Leibniz, Lambert, and Kant on the Cognitive Value of Diagrams. In: *History and Philosophy of Logic*; Pasini, E. (1994). Perception, Imagination and Leibniz's Theory of Will. In: *Leibniz und Europa. VI. Internationaler Leibniz-Kongreß unter der Schirmherrschaft des Niedersächsischen Ministerpräsidenten Gerhard Schroder*. Hannover: Leibniz-Gesellschaft; Tropper, S. (2019). The Importance of Imagination in Leibniz. In: *Konzepte der Einbildungskraft in der Philosophie, den Wissenschaften und den Künsten des 18. Jahrhunderts: Festschrift zum 65. Geburtstag von Udo Thiel*, ed. R. Meer, G. Motta, G. Stiening. Berlin, Boston: De Gruyter.

² Žr. Leibniz, G. W. (1989). *Leibniz: Philosophical Papers and Letters*, ed. L. Loemker. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher, p. 548.